

інтелектуальної, афективної й поведінкової структур особистості, у результаті чого зовнішня детермінація життєдіяльності змінюється на внутрішню.

Література

1. Батурич Н. А. Психология успеха и неудачи : учебное пособие / Николай Алексеевич Батурич. – М., 2003. – 100 с.
2. Маркова А. К. Психология профессионализма / А. К. Маркова. – М., 1996. – 308 с.
3. Мельник О. В. Принцип активного професійного орієнтування учнів / О. В. Мельник // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді : зб. наук. праць / [ред. колег. О. В. Сухомлинська, І. Д. Бех та ін.]. – К. : Інститут проблем виховання АПН України, 2009 – Вип. 13, кн. 2. – С. 299–308.
4. Психологическое сопровождение выбора профессии : науч.-метод. пособие / Л. М. Митина и др. ; под ред. Л. М. Митиной. – 2-е изд., испр. – М. : МПСИ : Флинта, 2003. – 179 с. – (Б-ка психолога).
5. Хаммер Я. Профессиональный успех и его детерминанты / Я. Хаммер // Вопросы психологии. – 2008. – № 4. – С. 147–153.

Н. В. Чиренко,

м. Київ

СТАН СФОРМОВАНOSTІ СОЦІАЛЬНОЇ ІНІЦІАТИВНОСТІ ПІДЛІТКІВ У ДИТЯЧИХ ОБ'ЄДНАННЯХ СКАУТСЬКОГО ТИПУ

Статтю присвячено актуальній проблемі формування соціальної ініціативності підлітків. Окреслено компоненти соціальної ініціативності; визначено критерії та показники досліджуваного феномену; проаналізовано та узагальнено дані щодо сформованості соціальної ініціативності підлітків у дитячих об'єднаннях скаутського типу.

Ключові слова: соціальна ініціативність, дитяче об'єднання, скаутський рух.

Дитячі організації є частиною суспільного світу дитини, де вона може набути досвіду соціальної значущості, відповідальної поведінки, спробувати себе у широкому спектрі соціальних ролей тощо.

Аналіз наукової літератури дає змогу визначити, що феномен соціальної ініціативності становить єдність компонентів: когнітивного, емоційно-ціннісного та поведінкового, адже існує і проявляється в образах, думках, переживаннях, прагненнях, установках і вчинках особистості.

Подальше дослідження соціальної ініціативності привело до необхідності визначення її критеріїв та показників.

На основі проаналізованої літератури нами було сформульовано такі *критерії* сформованості соціальної ініціативності: пізнавальний, мотиваційно-ціннісний; діяльнісний.

Ці критерії було конкретизовано у таких **показниках**: *пізнавальний* (наявність знань про сутність соціальної ініціативності; обізнаність із сутністю відповідних якостей (відповідальність, ініціативність, креативність) та можливостями їх прояву; усвідомлення значущості соціальної ініціативи; *мотиваційно-ціннісний* (ціннісні орієнтації особистості; позитивне емоційне самопереживання, моральне задоволення від ініціативної діяльності, спрямованої на користь суспільства; прагнення до нових напрямів та форм діяльності); *діяльнісний* (уміння ініціювати та реалізовувати соціально значущі

проекти; спрямовувати зусилля на соціально значущу діяльність; уміння приймати рішення та доводити розпочату справу до кінця; відповідальне ставлення до діяльності).

На основі аналізу даних, отриманих під час констатувального етапу експерименту, охарактеризуємо специфіку уявлень підлітків та дорослих лідерів щодо сутності поняття “соціальна ініціативність” та особливостей її формування у дитячих об’єднаннях скаутського типу.

З’ясувалося, що 28,7 % дорослих лідерів пов’язують соціальну ініціативність зі здатністю особистості висловлювати свою думку та творчо проявляти себе, уміти генерувати нові ідеї (“... це здатність та сміливість висловлювати свою думку та креативність, просування нових ідей”, “...здатність проявляти свої ідеї, втілювати їх в життя, генерувати пропозиції і ідеї”, “...здатність знаходити та втілювати нові ідеї або вдосконалювати відоме”).

Для 21 % лідерів соціальна ініціативність – це, насамперед, бажання особистості проявити себе (“...бажання досягти, бути попереду, само розвиватися”, “...бажання людини робити ті чи інші справи, відгукуватися на поклик людей, які потребують допомоги”, “...бажання до активної діяльності, бажання дій та їх виконання”).

Установлено, що 16 % опитаних розуміють соціальну ініціативність як відповідальність за власні ідеї, здатність їх самостійно реалізувати, бути цілеспрямованими та впевненими у своїх силах.

13,3 % вважають, що соціальна ініціативність – це активна діяльність особистості у суспільному житті (“... це вольова якість, яка виявляється в здатності до активних дій, участь у житті суспільства”).

Частина опитаних (14,3 %) вважає, що соціальна ініціативність – це здатність до активної діяльності без застосування зовнішніх спонук (“...коли не чекаєш, а сам бачиш, що потрібно робити”, “це вибір мети і способів її досягнення”, “здатність людини до самостійних вольових рішень”).

Близько 6,7 % опитаних пов’язують соціальну ініціативність із проявом власної думки та вмінням її донести до інших.

Нам було важливим з’ясувати, без якої якості особистості неможливий прояв ініціативності. Відповіді розподілилися таким чином: серед найважливіших, необхідних для прояву ініціативності, якостей респонденти віддали перевагу “впевненості” (20 %) та “бажанню” (16,7 %).

Наступними були рівною мірою зазначені “відповідальність”, “самостійність” та “рішучість” (по 13,3 %). Деякі респонденти вважають, що прояв ініціативності неможливий без “активності” (6,7 %), “креативності” (6,6 %), “оптимізму” та “наполегливості” (по 3,3 %).

Серед якостей, які заважають прояву ініціативності, були названі такі: стриманість, сором’язливість, невпевненість у власних силах – 43,3 %; лінощі, бездіяльність – 24 %; байдужість – 14,3 %; відсутність досвіду або прикладу – 8,7 %; невідповідальне ставлення – 5,5 %; невміння мріяти – 4,2 %.

Дитячі об’єднання володіють значним виховним потенціалом та виступають дієвими партнерами інших соціальних інститутів у справі виховання підростаючого покоління.

У цьому контексті видається важливим з'ясувати, які якості, на думку дорослих лідерів, необхідно виховувати у підлітків у дитячому об'єднанні.

Більшість респондентів вважає, що найбільшу увагу дитячі об'єднання мають приділяти таким якостям, як "відповідальність" (93,3 %), "ініціативність" (63,3 %) та "відкритість до спілкування" (56,7 %). 46,7 % вважають, що необхідно зосереджувати увагу на вихованні активності, справедливості (43,3 %), доброти (40 %) та гідності (33,3 %). На турботливість та ерудованість вказують по 20 % респондентів.

Людяність, любов до ближнього та віру в себе вважають за необхідне виховувати близько 10 % лідерів.

Серед завдань дитячої організації дорослі лідери виділили такі: 90 % вважають основним завданням розвиток особистості дитини (90 %). Для половини респондентів пріоритетним завданням є виховання лідерів (53,3 %) та організація дитячого самоврядування (56,7 %). Третина респондентів вважає, що одним з основних завдань є соціалізація особистості (30 %). 13,3 % звернули увагу на захист прав дітей.

Аналіз відповідей виявив такі тенденції: соціальна ініціативність розуміється дорослими лідерами дитячих об'єднань скаутського типу як здатність особистості брати участь у житті суспільства, бажання проявити себе, вміння застосовувати у своїх діях творчий, нетрадиційний підхід. Для того щоб проявити себе, особистості необхідно мати такі якості, як упевненість, рішучість, наполегливість і – що важливо – бажання це робити. Найбільшу увагу дитячі об'єднання мають приділяти вихованню таких якостей, як "відповідальність" та "ініціативність". Серед основних завдань, які ставить перед собою дитяче об'єднання, пріоритетними є розвиток особистості дитини.

Аналіз відповідей дає підстави вважати, що участь підлітків у дитячих об'єднаннях є сходиною до повноцінної громадянської діяльності, школою виховання майбутніх активних громадян, становлення лідерів.

Література

1. Особливості формування світоглядної позиції особистості в умовах дитячого об'єднання : монографія / О. В. Безпалько, О. В. Касьянова [та ін.] ; наук. ред. Т. К. Окушко]. – Кіровоград : Імекс-ЛТД. – 260 с.
2. Як сформувати світоглядну позицію особистості в дитячому об'єднанні : метод. посіб. / Пашенко О. В., Чиренко Н. В., Чорна К. І. [та ін.] ; наук. ред. Т. К. Окушко. – Кіровоград : Імекс-ЛТД. – 200 с.
3. Окушко Т. К. Формування соціальної ініціативності підлітків в дитячому громадському об'єднанні / Т. К. Окушко // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді : зб. наук. праць. – Кіровоград : Імекс-ЛТД. – 2013. – Вип. 17, кн. 2. – С. 44–52.

Л. В. Школяр,

м. Київ

ПЕДАГОГІЧНА АНІМАЦІЯ ЯК ОСНОВА СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ З ДИТЯЧИМИ ГРОМАДСЬКИМИ ОБ'ЄДНАННЯМИ У ФРАНЦІЇ

У статті розглянуто особливості організації анімаційної діяльності у Франції, використання анімації як потужного ресурсу соціально-педагогічної роботи у процесі соціального виховання дитини для подолання окремих соціально-педагогічних проблем.

Ключові слова: анімація, соціально-педагогічна анімація, соціально-педагогічна діяльність.